

Jaunu *Latvenergo* ražošanas jaudu izrāviena gads

IVN atzinumi par Latvijas vēja parkiem sagaidāmi 2025. gada pavasarī

Baltijā izstrāde vēja stacijās sasniedza 24 % no reģiona ģenerācijas

Ilgspējīgas pārvaldības pilnveide veicina augstu novērtējumu saņemšanu

Pasniegtas Gada balvas enerģētikā

Vai ražošana var būt ilgtspējīga?

Jaunu *Latvenergo* ražošanas jaudu izrāviena gads

Mārtiņš Čakste, AS "Latvenergo", valdes priekšsēdētājs

Latvenergo veido jaunu un tīru enerģijas ražošanas portfeli, kurā dominēs ūdens, saules un vēja ražotnes, kas palielinās mūsu ģenerācijas portfeli par 1000 megevatiem (MW). Saules enerģijas virziens šogad demonstrējis izrāvieni, šis ir augošs uzņēmuma darbības segments visā Baltijā.

Šajā gadā *Latvenergo* ir veicis būtisku izrāvieni jaunu enerģijas ražošanas projektu izveidē un iegādē, un tie ir dažādas jaudas, ģeogrāfijas projekti, kurus vieno galvenais — tie paaugstina *Latvenergo* vērtību, tie ir pilnīgi jauni, un to darbībā ir racionāli īstenot vienotus efektīvas pārvaldības standartus.

2024. gadā esam izpildījuši izvirzīto mērķi sasniegt saules enerģijas ražošanas jaudu pieaugumu līdz 100 megavatiem jeb - SES 100MW. Novembrī noslēdzot projektu, šis apjoms ir pat lielāks — Baltijā atklātas 15 stacijas ar kopējo jaudu 115,2 MW. Tāpat Lietuvā izbūvētas sešas saules elektrostacijas klientu vajadzībām ar kopējo jaudu aptuveni 17 MW. Šī gada deviņos mēnešos AS "Latvenergo" elektrostacijās ir saražotas 36 GWh elektroenerģijas — 12 reizi vairāk nekā pērn. Jaunu atjaunīgās enerģijas ražotņu — SES un VES — jaudas līdz 2030. gadam ievērojami papildinās *Latvenergo* koncerna HES un TEC ražošanas virzienus.

2024. gadā esam intensīvi strādājuši savas darbības izvēšanai pašmāju tirgū — Baltijas valstīs, līdztekus jaunu ražošanas aktīvu ieguvei ārpus mūsu zemes esam ievērojami nostiprinājuši enerģijas ražošanas pozīcijas Latvijā.

SIA “DSE Aizpute Solar” projekts, kas uzstādītās jaudas ziņā būs līdzvērtīgs Ķeguma HES, līdzsvaros elektroenerģijas piedāvājumu mūsu klientiem siltajā sezonā, kurā līdz šim esam bijuši deficīta situācijā un kurā pieprasījums pēc enerģijas pieaug.

Turpinot izaugsmes stratēģiju, septembrī AS “Latvenergo” iegādājās SIA “Laflora Energy”, lai kūdras ražotāja SIA “Laflora” bijušajā kūdras ieguves teritorijā Kaigu purvā Līvberzes pagastā būvētu vēja elektrostaciju (VES) ar kopējo jaudu 108,8 MW un uzsāktu elektroenerģijas ražošanu 2026. gada jūnijā. Vēja parkā būs 16 vēja turbīnas (katras jauda —6,8 MW) ar maksimālo augstumu 266,5 metri, un pirmo reizi valsts vēsturē daļa vēja staciju torņi tiks izgatavotas uz vietas Latvijā, nodrošinot šī projekta pievienotās vērtības daļas nonākšanu Latvijas ekonomikā.

Līdzās saules enerģijas projektiem Lietuvā top arī *Latvenergo* koncerna meitasuzņēmuma *Elektrum Lietuva* vēja enerģijas parki. Nākotnē kopā ar Latvijā īstenotajiem vēja parku projektiem tas būs būtisks ieguldījums ne tikai saražotās elektroenerģijas daudzumā, bet arī mūsu reģiona energoneatkarībā. Būtiski, ka ienākumi no šī parka ir mūsu uzņēmuma un valsts eksportspējas tiešs apliecinājums

Latvija ir daļa no Eiropas kopīgā enerģētikas tirgus. Eiropa ir nopietnas enerģētiskās transformācijas posmā, kur ir definēti skaidri mērķi - kā dekarbonizēt jeb padarīt izmešu brīvu enerģijas ražošanu, tajā pašā laikā iegūstot enerģētisko neatkarību un drošību. Šajā ceļā vēl ir daudz risināmo jautājumu, gaidāmas un tiek veiktas ievērojamas investīcijas, kurām jābūt gan ģenerējošo jaudu pusē, gan pārvades un sadales sistēmās, gan arī jāveido saprotamas izmaksas galapatērētājiem un industrijai, kas šo enerģiju patērēs.

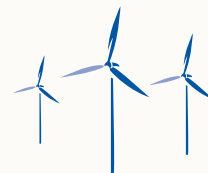
Novembra beigās piecās pilsētās Latvijā — Mārupē, Jūrmalā, Pūrē, Koknesē un Liepājā ir atklātas pirmās *Elektrum Drive* lieljaudas elektrozlādes stacijas TEN-T tīklā Latvijā ar 300 kW jaudu. Tajās elektroauto 250 km garam braucienam var uzlādēt 10 minūtēs, kā arī pirmo reizi *Elektrum Drive* tīklā būs iespējama arī elektrisko kravas transportlīdzekļu uzlāde. Intensīvi attīstot elektroauto uzlādes tīklu vieglajiem un kravas elektroautomobiļiem Eiropas transporta tīkla (TEN-T) ceļos, *Elektrum Drive* līdz 2026. gadam izbūvēs 90 lieljaudas uzlādes stacijas — 60 Latvijā un 30 Igaunijā. Šis ir lielākais šāda veida projekts Baltijā, padarot *Elektrum Drive* par vadošo uzlādes tīklu ar jaudīgākajiem risinājumiem Baltijas mērogā.

Šogad septembrī AS “Latvenergo” un ASV Enerģētikas departamenta Nacionālā atjaunīgo energoresursu laboratorija (NREL) noslēgušas pētniecības un attīstības līgumu, lai īstenotu enerģijas transformācijas un rūpnieciskās pētniecības projektu, kura ietvaros veiks vairāku *Latvenergo* investīciju scenāriju modelēšanu. Šī pētījuma rezultāti galvenokārt tiks izmantoti *Latvenergo* investīciju stratēģijas izstrādē un ir būtiski Latvijas ambiciozā mērķa realizēšanā — sasniegt klimatneitralitāti 2050. gadā. Uzņēmuma dinamiskai attīstībai 2025. gadā palīdzēs tāds stratēģisks partneris kā NREL, un sadarbība nesīs augļus kā *Latvenergo*, tā arī Latvijai.

2025. gads enerģētikai Baltijā ir būtisks, jo februārī sasniegsim absolūtu neatkarību no Krievijas. Tas ir vēsturisks brīdis, jo pilnībā pievienosimies Eiropas saimei ar zaļu, drošu un ikvienam pieejamu enerģijas nākotni. ●

2025. gadā novēlu mūsu klientiem veiksmi un panākumus savu uzņēmumu stiprināšanā!

Latvijas vēja parki: IVN atzinumi par VES parkiem sagaidāmi 2025. gada pavasarī

Jānis Urtāns, SIA “Latvijas vēja parki” valdes priekšsēdētājs

Latvijas vēja parki

Latvijas sabiedrībā vēja parki, to darbība un ietekme ir vēl salīdzinoši jauns temats, tādēļ iedzīvotājiem ir gan daudz jautājumu, gan arī, likumsakarīgi, visai daudz mītu un aizspriedumu. Ir saprotams, ka ar šo problēmu jāstrādā, un nav cita ceļa kā sabiedrības izglītošana.

Šobrīd, pēc vairāk nekā divu gadu pētniecības darba, sabiedriskajai apspriešanai nodots (IVN) ziņojums par potenciālajiem vēja parkiem Limbažos, Valkā un Valmierā. IVN ziņojums nodrošina visaptverošu informāciju par vēja parka iespējamo ietekmi uz vidi un cilvēkiem. Kopumā tas ir daudzu ekspertu pētījuma apkopojums. Ziņojums piedāvā optimālu turbīnu izvietošanu, lai no vienas puses tas ir ekonomiski pamatots, un no otras, atstāj pēc iespējas mazāku ietekmi uz vidi.

2024. gadā SIA “Latvijas vēja parki” organizēja sabiedrības informēšanas sanāksmes, kurās, piesaistot arī attiecīgās jomas ekspertus, vietējiem iedzīvotājiem plašāk skaidroja jautājumus,

kas saistīti ar ainavu, bioloģisko daudzveidību, fizikālajām ietekmēm, sociāli ekonomiskajiem jautājumiem un klimata pārmaiņām. Lai labāk iepazītu vēja parku, tika organizēts brauciens uz Sārdes parku Igaunijā.

Iedzīvotājiem šajās sanāksmēs bija iespēja nepastarpināti uzdot savus jautājumus ekspertiem — ornitologiem, ainavu, biotopu ekspertiem u.c. un saņemt speciālistu atbildes. Kopumā esam ļoti gandarīti, ka Limbažu vēja parka sabiedrības informēšanas sanāksmēs dialogā iesaistījās ļoti ieinteresēti vietējie iedzīvotāji, kuri uzdeva pārdomātus jautājumus un diskutēja ar piesaistītajiem ekspertiem. Šis ir ļoti vērtīga pieredze, kuru mēs augstu vērtējam.

Pēc sabiedriskās apspriešanas vairs nav paredzētas publiskas sanāksmes, taču SIA “Latvijas vēja parki” darbinieki ir atvērti dialogam un turpinās komunicēt. Tāpat kā līdz šim, sniegsim individuālas konsultācijas un skaidrojumus cilvēkiem, kam tas būs nepieciešams.

Kas notiks tālāk

Projekta nākamais etaps ir sagatavotais pilnais ietekmes uz vidi novērtējums (IVN) darba ziņojums, kurā ir ietverta visa izpētē iegūtā informācija, rezultāti un secinājumi. IVN ziņojumam ir sagatavota arī rakstiskā versija, kas ir nosūtīta un pieejama konkrētajās pašvaldībās. Līdz ar to ikkatram interesentam ir dota iespēja iepazīties ar ziņojuma saturu, izteikt savu viedokli, kā arī ietekmēt lēmuma pieņemšanas gaitu un galarezultātu. Pēc sabiedriskās apspriešanas (ieskaitot pārrobežu ietekmi), priekšlikumu un ierosinājumu saņemšanas no institūcijām, sabiedrības un to iestrādāšanas ziņojumā IVN ziņojums tiks iesniegts Vides pārraudzības valsts biroja izvērtēšanai. Vides pārraudzības valsts birojs (VPVB) izvērtē un sniedz savus ieteikumus ziņojuma pilnveidošanai. Pēc ierosinājumu un priekšlikumu iestrādāšanas precizētais ziņojums tiek iesniegts VPVB atzinuma saņemšanai.

Ņemot vērā esošo pieredzi un pieņemot, ka VPVB sniegs savus vērtējumus atbilstoši likumdošanā noteiktajam, atzinumi par plānotajiem VES parkiem sagaidāmi 2025. gada pirmā ceturkšņa beigās un otrā ceturkšņa sākumā.

Kompensācijas un citi ieguvumi

Vēja parki savas darbības laikā sniegs ekonomisko atbalstu

gan pašvaldībai, gan tiem iedzīvotājiem konkrētajām māsaimniecībām, kas atrodas 2 km rādiusā ap parku.

SIA "Latvijas vēja parki" plānotais maksājums ir 2 500 EUR par uzstādīto MW gadā. t.i., $2\,500\text{ EUR} \times 6,8\text{ MW} = 17\,000\text{ EUR}$ gadā par vienu uzstādīto turbīnu, kopējais maksājums par vēja parku: $17\,000 \times 12 = 204\,000\text{ EUR}$ gadā. Šī summa tiks sadalīta divās vienādās daļās — 50 % iedzīvotājiem (esošajiem ēku īpašniekiem) un 50 % pašvaldībai.

Vēja parku būvniecības laikā uzlabos energoapgādes sistēmu un ceļu infrastruktūru reģionā, konkrētā pašvaldībā. Tāpat vietējie uzņēmēji varēs pelnīt, jo ceļu būvē u.c. nepieciešamos darbos primāri tiek iesaistīti vietējie resursi. Arī viesu namu un ēdināšanas pakalpojumi būs aktuāli. Pēc tam, kad parks uzsāks ražošanu, pašvaldības iegūst inovatīvu, zaļu un dabai draudzīgu tēlu, savukārt saražotās zaļās enerģijas jaudas veicina investīciju piesaisti un jaunas darba vietas reģionā. Šie apstākļi līdz ar kompensācijām sekmē reģiona izaugsmi kopumā.

IVN rezultātā tiek gūta pārlicība, ka vēja parks ne tikai ražos atjaunīgo enerģiju, bet būs arī ilgtspējīgs. Turklāt vides monitorings turpināsies arī pēc vēja parka uzcelšanas vēl vairākus gadus. ●

Baltijā izstrāde vēja stacijās sasniedza 24 % no reģiona ģenerācijas

Rodika Prohorova, AS "Latvenergo", Tirdzniecības funkcija Tirdzniecības portfeļa analītiķe

- Baltijas elektroenerģijas cenas samazinājās
- Elektroenerģijas patēriņš turpina pieaugt
- Ūdens pietece Daugavā saglabājas zem daudzgadu vidējā līmeņa
- Eiropā pieaug energoproduktu cenas

Novembrī *Nord Pool* elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas Baltijas valstīs samazinājās vidēji par 5 %. Latvijā un Lietuvā

samazinājums bija 3 %, un vidējā mēneša cena Latvijā bija 88,75 EUR/MWh, savukārt Lietuvā 88,66 EUR/MWh. Igaunijā elektroenerģijas cenām bija vērojams kritums par 10 % pret oktobra vidējo, sasniedzot 82,56 EUR/MWh. Cenu starpību starp Baltijas valstīm noteica pieejamās starpsavienojumu pārvades jaudas. Aizvadītajā mēnesī elektroenerģijas zemākā ikstundas cena Baltijā bija —2,18 EUR/MWh, un augstākā stundas cena 338,85 EUR/MWh. *Nord Pool* sistēmas vidējā mēneša cena kāpa par 56 % līdz 37,28 EUR/MWh pret iepriekšējo mēnesi.

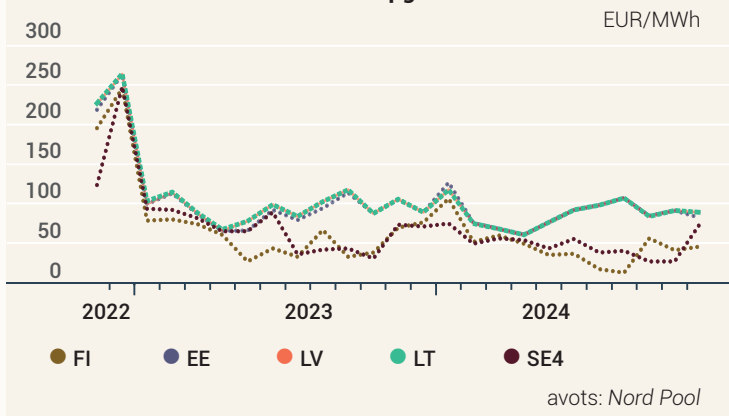
Novembrī Baltijas valstīs bija novērots neliels elektroenerģijas cenu samazinājums, turpretī kaimiņvalstīs cenas pieauga. No vienas puses, tirgus cenu kustību ietekmēja pieprasījuma pieauguma dinamika un par 4 % zemākas enerģijas plūsmas uz Baltiju, tajā pašā laikā turpinājās straujš izstrādes apjoma kritums no saules stacijām. No otras puses, cenu augšupvērstu kustību ierobežoja izstrāde vēja elektrostacijās kāpa par 30 %, kas bija augstākā vēja izstrāde šogad, sasniedzot 574 GWh jeb 24 % no visas Baltijas ģenerācijas novembrī.

Aizvadītajā mēnesī elektroenerģijas cenas pieauga gandrīz visos Nord Pool tirdzniecības apgabalos, kur mēneša griezumā varēja novērot būtiski augstāku ikdienas cenu svārstīgumu. Ziemeļvalstīs cenu kustību galvenokārt ietekmēja elektroenerģijas bilance periodos, kad gaisa temperatūra noslidēja zem normas līmeņa, pieaugot elektroenerģijas pieprasījumam, tai pat laikā novērots arī izstrādes kritums no vēja elektrostacijām. Savukārt elektroenerģijas cenu starpību starp tirdzniecības apgabaliem Norvēģijas un Zviedrijas ziemeļos un dienvidos noteica ūdens rezervuāru aizpildījums, kā arī augstākas cenas kontinentālajā Eiropā.

1. att. Elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas 2024. gada novembrī Nord Pool tirdzniecības apgabalos

2. att. Mēneša vidējās elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas Nord Pool tirdzniecības apgabalos

Baltijas elektroenerģijas patēriņš turpina pieaugt

Novembrī kopējais patērētās elektroenerģijas apjoms Baltijā bija 2 400 GWh, kas ir pieaugums par 7 % pret oktobra patēriņu, tomēr tas ir par 1 % mazāk pret iepriekšējā gada novembrī. Latvijā patēriņš bija 592 GWh, savukārt Lietuvā 1 087 GWh, abās valstīs elektroenerģijas patēriņš pieauga par 6 %, un tas bija par 1 % augstāks pret šo pašu periodu pērn. Tikmēr Igaunijā elektroenerģijas pieprasījums kāpa par 10 %, sasniedzot 721 GWh, tomēr, salīdzinot pret šo pašu periodu aizvadītajā gadā, tas bija par 6 % zemāks.

Elektroenerģijas izstrāde Baltijas valstīs bija 1 393 GWh, kas ir par 16 % vairāk pret izstrādi oktobrī. Vislielākais elektroenerģijas izstrādes apjoma kāpums bija Latvijā — par 73 % vairāk nekā oktobrī, sasniedzot 324 GWh. Lietuvā elektroenerģijas ražošana bija 663 GWh, kas ir pieaugums par 8 %. Tikmēr Igaunijā izstrādes apjomi bija 405 GWh, kas saglabājās oktobra līmenī.

Novembrī Baltijas elektroenerģijas patēriņa un ģenerācijas attiecība bija 58 %. Latvijā šis īpatsvars bija 54 %, Lietuvā — 61 %, savukārt Igaunijā tas bija 56 %.

Ūdens pietece Daugavā saglabājas zem daudzgadu vidējā līmeņa

Ūdens pietece Daugavā saglabājas zem daudzgadu vidējā līmeņa arī novembrī. LVĢMC publicētie dati liecina, ka kopējais nokrišņu daudzums Latvijā novembrī bija 14 % zem mēneša normas, kas savukārt noteica zemāku ūdens pieteci. Vidējā mēneša pietece Daugavā bija 278 m³/s, kas bija 31 % zem daudzgadu vidējā rādītāja.

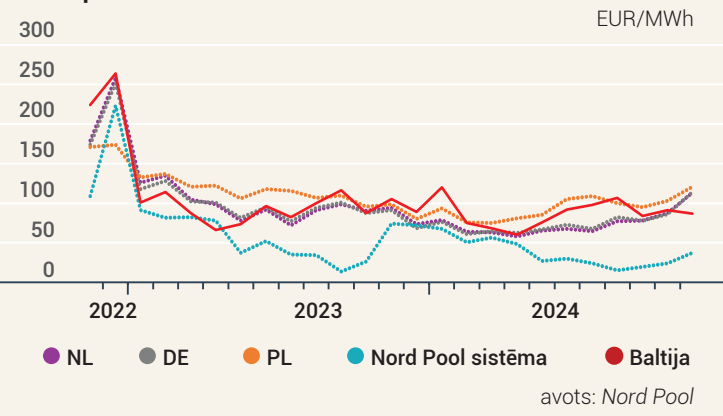
Novembrī *Latvenergo* stacijās kopā tika saražotas 263 GWh elektroenerģijas. No tām 113 GWh tika izstrādātas Daugavas hidroelektrostacijās, kas bija par 67 % jeb par 46 GWh vairāk nekā oktobrī. Savukārt *Latvenergo* termoelektrostaciju izstrāde bija par 146 % augstāka, kur tika saražotas 150 GWh, mēneša laikā TEC izstrādi noteica tirgus pieprasījums, kā arī TEC pieejamība tirgū.

Elektroenerģijas nākotnes kontraktu cenas ietekmē laikapstākļi

Novembrī nākamā mēneša elektroenerģijas sistēmas kontrakts (*Nordic Futures*) kāpa par 16 % līdz 49,91 EUR/MWh. Savukārt nākamā gada kontrakta cena samazinājās par 4 % un sasniedza 38,10 EUR/MWh.

Īstermiņa elektroenerģijas nākotnes cenas bija svārstīgas, ko ietekmēja vēsākas laikapstākļu prognozes un Vācijas elektroenerģijas nākotnes cenu kāpums, galvenokārt augstāku energoresursu cenu dēļ. Savukārt ilgtermiņā cenu samazinājumu noteica hidrobilances līmenis, kas kopš oktobra saglabājas virs normas.

3. att. Elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas Eiropas valstīs

Eiropā pieaug energoproduktu cenas

Dabaszāzes nākamā mēneša kontrakta (*Dutch TTF front-month index*) cena novembrī pieauga par 9 % līdz 44,37 EUR/MWh, kas šogad ir augstākā nākamā mēneša kontrakta cena.

Novembrī bija vērojams dabaszāzes cenu palielinājums, ko galvenokārt ietekmēja apkures sezonas sākums un zemāka atjaunīgo energoresursu izstrāde, kas veicināja dabaszāzes patēriņa augšupeju. Tā rezultātā pēc AGSI datiem Eiropas Savienībā dabaszāzes krātuvju aizpildījums mēneša laikā saruka par 10 procentu punktiem un mēneša izskaņā sasniedza 85 %. Turklāt mēneša beigās tirgū cenu saspilējumu radīja Krievijas dabaszāzes piegāžu apturēšana uz Austriju, tomēr dabaszāzes tranzīts caur Ukrainu uz Eiropu saglabājās, papildus tam ASV sankcionē Krievijas GazpromBank, kas radīja bažas Eiropas dabaszāzes pircējiem par maksājumu veikšanu Krievijas rubļos.

Novembrī jēlnaftas nākotnes kontrakta (*Front Month Brent Oil*) cena saruka par 2 %, sasniedzot 73,40 USD/bbl.

Pasaulē saglabājās vājš naftas pieprasījums. Turklāt augstākas naftas ieguves dēļ ASV pieauga krājumu līmenis. Ņemot vērā, ka saglabājās prognozes par zemāku globālo pieprasījumu naftas

tirgū, arī OPEC+ lēma turpināt naftas ieguves ierobežojumus līdz 2024. gada beigām. Mēneša laikā cenu svārstīgumu turpināja ietekmēt arī karadarbība Tuvajos Austrumos un Eiropā.

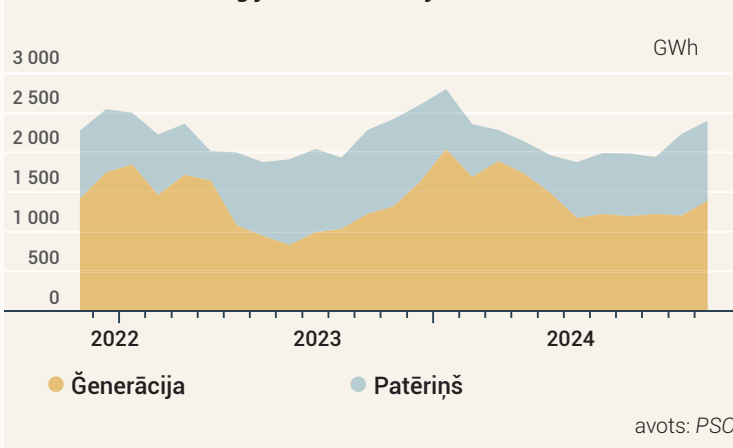
Nākamā mēneša ogļu kontrakta (*Front Month API2 Coal*) cena bija 121,44 USD/t jeb par 1 % augstāka nekā iepriekšējā mēnesī.

Eiropā aizvadītajā mēnesī gaisa temperatūra noslidēja zem normas, un periodos, kad bija zemāka izstrāde no atjaunīgajiem resursiem, pieauga arī kurināmā pieprasījums, kas savukārt atspoguļojās augstākā ogļu patēriņā. Turpretī cenu pieaugumu ierobežoja komfortabli ogļu krājumi ne vien Eiropā, bet arī Āzijā.

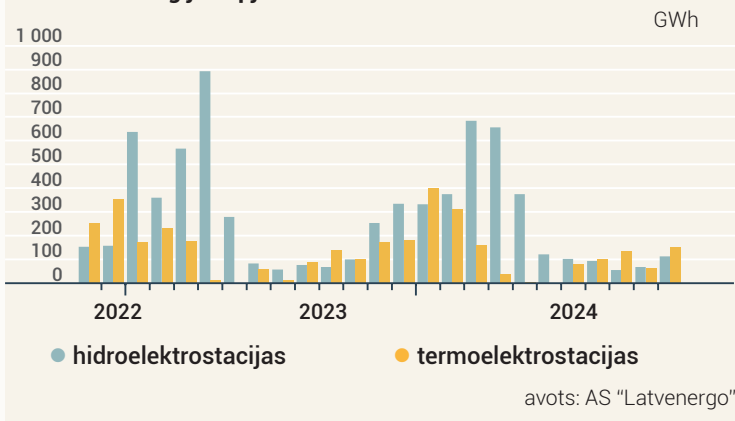
Novembrī Eiropas emisijas kvotu (*EUA Futures*) Dec.24 kontrakta cena pieauga par 6 % līdz 67,51 EUR/t.

Aizvadītajā mēnesī pieauga elektroenerģijas pieprasījums, kā arī zemākas atjaunīgo energoresursu izstrādes dēļ palielinājās izstrāde stacijās, kas izmanto fosilos resursus, un tas rezultējās ar augstāku kvotu pieprasījumu. Arī novembrī dabaszāzes cenas turpināja ietekmēt emisijas kvotu cenu kustību. ●

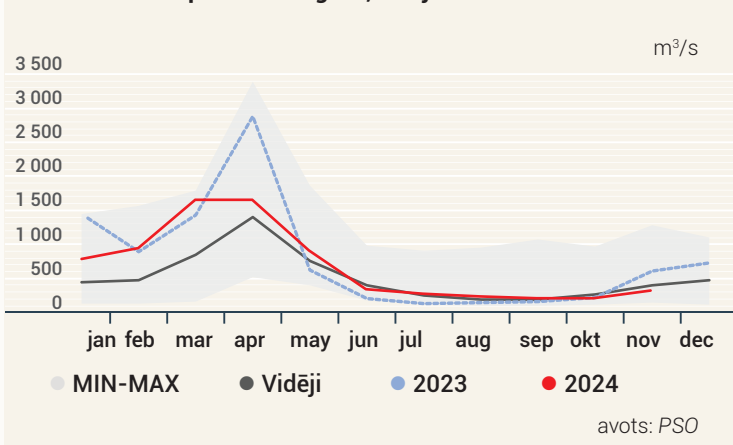
4. att. Elektroenerģijas bilance Baltijā

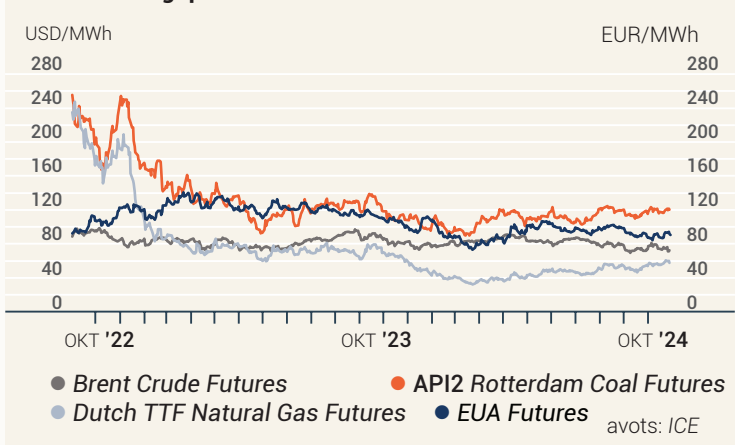
6. att. AS "Latvenergo" Daugavas HES un TEC saražotais elektroenerģijas apjoms

5. att. Ūdens pietece Daugavā, vidēji mēnesī

7. att. Energoproduktu cenas

Ilgspējīgas pārvaldības pilnveide veicina augstu novērtējumu saņemšanu

Guntars Mihailovs, AS "Latvenergo" ilgtspējas projektu vadītājs, Latvenergo koncerna Ilgtspējas komitejas loceklis

Pēdējo gadu laikā pieaug ieinteresēto pušu, tajā skaitā biznesa partneru, investoru, klientu un darbinieku gaidas saistībā ar uzņēmumu ilgtspējīgu pārvaldību. ES likumdevējs, atbalstot šīs gaidas, nācis klajā ar vairākām iniciatīvām par ilgtspējīgu saimniecisko darbību, ilgtspējas informācijas atklāšanu, ilgtspējīgu piegādēs ķēžu pārvaldību u.c. Ilgtspējīgas pārvaldības īstenošana enerģētikas uzņēmumos ir gan atbilde uz globālajiem izaicinājumiem, gan arī veids, kā nodrošināt uzņēmuma ilgtermiņa izaugsmi un konkurētspēju.

Viens no pagrieziena punktiem *Latvenergo* koncerna ilgtspējīgā pārvaldībā ir 2022. gadā veikts ilgtspējas brieduma novērtējums, kurā uzņēmums papildus atzinībai par līdzšinējām aktivitātēm saņēma ceļa karti, kā pilnveidot ilgtspējas jautājumu pārvaldību nākotnē. Sekojot ieteikumiem, 2022. gada nogalē ir izveidota AS "Latvenergo" Ilgtspējas komiteja. Tās mērķis ir nodrošināt atbalstu ilgtspējas jautājumu pārvaldībai, veicināt ar ilgtspējas aspektiem saistīto jautājumu izskatīšanu valdē un padomē un veicināt koncerna ilgtspējas snieguma uzlabojumus. 2023. gadā AS "Latvenergo" Ilgtspējas komitejas vadībā izstrādāja un valdē apstiprināja koncerna ilgtspējas stratēģiju 2024.—2026. gadam, kas papildina vidēja termiņa darbības stratēģiju ar mērķiem un sasniedzamajiem rādītājiem vides, sociālajā un pārvaldības jomā.

Lai stiprinātu AS "Latvenergo" kapacitāti ilgtspējas pārvaldības jomā, 2024. gada martā AS "Latvenergo" izveidoja Investoru attiecību un ilgtspējas grupu, kuras uzdevumos cita starpā ietilpst gan ES prasību īstenošana ilgtspējas informācijas atklāšanas jomā, gan ilgtspējas jautājumu koordinācijā koncernā.

Ilgspējas jautājumu koordinēšanai koncerna mērogā 3 lielākajās meitassabiedrībās — AS "Sadales tīkls", *Elektrum Eesti OÜ* un *Elektrum Lietuva UAB* 2024. gada pirmajā pusē iecelti ilgtspējas jautājumu koordinatori un atbildīgie sabiedrību valdēs. Pamatojoties uz koncerna Ilgtspējas stratēģiju 2024. — 2026. gadam, 3 lielākās meitassabiedrības ir apstiprinājušas savas ilgtspējas stratēģijas.

AS "Latvenergo" ir pirmā kapitālsabiedrība Latvijā, kura jau no 2009. gada publisko ilgtspējas pārskatus atbilstoši Globālās ziņošanas iniciatīvas vadlīnijām. Pēc jaunā ES regulējuma ieviešanas ilgtspējas informācijas atklāšanas jomā AS "Latvenergo" ir viena no deviņām lielām sabiedriskas nozīmes komercsabiedrībām, kurām ilgtspējas pārskats jau par 2024. gadu jāizstrādā atbilstoši Ilgtspējas informācijas atklāšanas likumam un Eiropas ilgtspējas ziņu sniegšanas standartiem (ESRS). AS "Latvenergo" šī gada otrajā pusē ir veicis ESRS prasīto dubultā būtiskuma novērtējumu — ietekmju, risku un iespēju identificēšanu, novērtēšanu un būtiskuma noteikšanu, iesaistot koncerna ieinteresētās puses. Turpinās 2024. gada konsolidētā ilgtspējas pārskata izstrāde.

2024. ir pirmais aktuālās Ilgtspējas stratēģijas ieviešanas gads. Šogad atbilstoši Ilgtspējas stratēģijai *Latvenergo* koncerns turpina pilnveidot ilgtspējas jomu pārvaldību un taisnīgas darba

LATVENERGO

ILGTSPĒJAS
INDEKSS

2024

DIMANTA
KATEGORIJA

un darījumu attiecības. Lai stiprinātu ilgtspējīgu iepirkumu un attiecības ar piegādātājiem, AS "Latvenergo" izstrādāja Ilgtspējīga iepirkuma vadlinijas un pilnveidojot sadarbības principus sagatavoja jaunu *Latvenergo* koncerna ētikas kodeksu sadarbībai ar piegādātājiem. Darbinieku labbūtībai organizēts Baltijas vasaras festivāls, Nomināciju pasākums un apbalvošanas ceremonija, kurā pateicāmie uzņēmuma ilggadējiem darbiniekiem un dažādu nomināciju laureātiem par sasniegumiem šogad. Izglītības jomā veicinām bērnu un jauniešu ieinteresētību eksaktajos priekšmetos, kā arī zinātību par elektrodrošību, zaļo kursu un resursu efektīvu izmantošanu. *Latvenergo* koncerns ir izvirzījis mērķi sasniegt klimatneitralitāti 2050. gadā un klimatneitrālu elektroenerģijas ražošanu 2040. gadā. Šo mērķu īstenošanai turpinām jaunu ģenerācijas jaudu attīstīšanu no atjaunīgajiem resursiem, enerģijas ražošanas efektivitātes paaugstināšanu un elektroauto īpatsvara palielināšanu koncerna autoparkā.

Īstenotās aktivitātes ir veicinājušas apbalvojumu saņemšanu. Gada nogalē AS "Latvenergo" trešo gadu pēc kārtas saņēma Dimanta kategoriju Ilgtspējas indeksā. Korporatīvās pārvaldības konsultatīvā padome Ilgtspējīgas pārvaldības balvas nominācijā "Atbildīga sadarbība ar partneriem" pasniedza atzinību AS "Latvenergo".

"Ilgspējas indekss" ir atbilstoši starptautiskiem standartiem veidots vadības instruments, kas palīdz organizācijām novērtēt savas darbības ilgtspēju un korporatīvās atbildības līmeni piecās jomās — stratēģijā, tirgus attiecībās, darba vidē, vidē un vietējā kopienā. Šogad Ilgtspējas indeksā novērtējumu veica vairāk nekā 100 Latvijas uzņēmumi, valsts iestādes, pašvaldības un augstskolas. AS "Latvenergo" 2010. un 2011. gadā saņēma Sudraba, 2012. gadā — Zelta, 2013.-2021. gadā — Platīna un 2022.-2024. gadā — Dimanta novērtējumu Ilgtspējas indeksā. Biedrības "Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts" paziņojumu par 2024. gada Ilgtspējas indeksa rezultātiem lūdzam skatīt institūta *Youtube* kontā.

Šī bija jau ceturrtā reize, kad tiek pasniegta Latvijas Ilgtspējīgas pārvaldības balva (iepriekš — Korporatīvās pārvaldības balva), kuras mērķis ir stiprināt Latvijas Korporatīvās pārvaldības kodeksa un ilgtspējības principu ieviešanu uzņēmējdarbībā. Balva ne tikai veicina Latvijas uzņēmumu darbības efektivitāti un ilgtermiņa vērtības pieaugumu, bet arī sniedz publisku atzinību labās prakses piemēriem. Šogad tika iesniegti 28 pieteikumi, kurus izvērtēja Korporatīvās pārvaldības konsultatīvās padomes locekļi. ●

Pasniegtas Gada balvas enerģētikā

Latvijā ir izcili enerģētikas nozares zinātnieki, kuru devums drošībai, ilgtspējai un inovācijām ir novērtēts ar AS “Latvenergo” un Latvijas Zinātņu akadēmijas Gada balvu enerģētikā. Ik gadu, arī šogad 13. decembrī tās tika pasniegtas jaunajiem zinātniekiem; par nozīmīgu devumu enerģētikā; kā arī Alfrēda Vītola balva par ieguldījumu mūža garumā. Daudzi no apbalvotajiem zinātniekiem un viņu darbiem jau tiek praktiski ieviesti enerģētikas nozarē Latvijā. Šogad Gada balvu pasniedz divdesmit sesto reizi.

AS “Latvenergo” un Latvijas Zinātņu akadēmijas (LZA) Gada balvas enerģētikā mērķis ir veicināt zinātnes attīstību, izceļot nozares labākos prātus, kas sevi pierādījuši Latvijā un ir uz sliekšņa arī starptautiskā mērogā. Būtiski, ka Latvijas zinātnieku uzmanības lokā ir zaļās enerģijas attīstība, energoefektivitāte un inovāciju risinājumi, kas spēj spēju paaugstināt Latvijas konkurētspēju pasaules mērogā. Balva nav tikai par teorētiskiem darbiem — svarīgs tās devums nozarei ir tieši tie darbi, kas tiek praktiski izmantoti Latvijas enerģētikas ikdienā. Tāpēc īpaši izceļami šī gada laureātu sasniegumi — jauno zinātnieku inovatīvie risinājumi jau tiek ieviesti *Latvenergo* darbībā, kā arī Latvijas enerģētikas izglītības nākotnes stiprināšana ar izstrādātu mācību grāmatu — nozīmīgu resursu topošajiem speciālistiem un ilgtspējai.

Dr. Oec. Mārtiņš Čakste, AS “Latvenergo” valdes priekšsēdētājs: “Mūsu balvas laureāti pierāda, ka nākotnes enerģētika ir vairāk nekā tikai tehnoloģijas — tā ir vīzija par labāku pasauli, ko veidojam jau šodien. Tā aug ar jaunās paaudzes — viņi tikko sasnieguši 30 gadus — zinātnieku ieviestām inovācijām, kuru pamatā ir Latvijas iepriekšējo paaudžu enerģētiku zināšanas. Lepojamies, ka tās ir praktiski izmantojamas, audzējot mūsu valsts konkurētspēju un ienākumus.”

Dr.habil.chem. profesors Ivars Kalviņš, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents: “Latvijas Zinātņu akadēmija augstu novērtē sadarbību ar AS “Latvenergo”, kuras rezultātā no 1999. gada tiek izraudzīti un ar Gada balvu enerģētikā apbalvoti šīs nozares izcilākie zinātnieki un darbinieki. Ar gandarījumu varam atzīmēt, ka šo balvu par zinātnisko veikumu saņēmuši arī pieci akadēmijas locekļi, bet ar Vītola balvu atzīmēti septiņi izcili zinātnieki — akadēmijas locekļi.”

Galveno — profesora A. Vītola vārdā nosaukto Gada balvu par izcilu devumu enerģētikā 2024. gadā saņēma *Dr. habil. sc. ing. Egīls Dzelzītis* par mūža ieguldījumu enerģētikas un būvindustrijas attīstībā Latvijā, ieskaitot inovatīvu risinājumu izstrādi (enerģijas vadības modeli mikrotikliem ar pasīvām ēkām un eko

Att. *Dr. habil. sc. ing. Egīls Dzelzītis*

triģenerāciju, izmantojot atjaunīgās enerģijas avotus), kas uzlabo energoefektivitāti un ilgtspējību.

Šī gada laureāti apliecina izglītības nozīmi, aicinot mācīties un atbalstot arī jaunus zinātniekus — AS “Latvenergo” un Latvijas Zinātņu akadēmijas Gada balvu par nozīmīgu devumu enerģētikā saņem *Dr.sc.ing. Deniss Stepins* par grāmatu “Bezvadu elektroenerģijas pārvade”. Zinātnieka vadībā ir tapusi ne tikai grāmata, bet ievērojams ir arī viņa vadībā aizstāvēto noslēgumu darbu skaits — 41. Šajā kategorijā apbalvota arī *Dr.sc.ing. Sofja Negrejeva*, kura ilgstoši pārstāvējusi enerģētikas izglītību augstskolās, tostarp vadot vairāk nekā 20 bakalauru un maģistru darbus.

Latvijas enerģētikas uzmanības centrā ir drošība, ilgtspēja un inovācijas. Tādēļ Latvenergo Gada balva enerģētikā īpaši izceļ un godina tos, kuri veido nākotni — ar drosmīgiem risinājumiem, progresīvām tehnoloģijām un iedvesmojošu redzējumu. AS “Latvenergo” un Latvijas Zinātņu akadēmijas Gada balvu par panākumiem enerģētikā jaunajiem zinātniekiem saņem *Ph.D. Roberts Lazdiņš* par promocijas darbu “Aktīvā lietotāja un galalietotāja energokopienas plānošanas rīka un metodoloģijas izstrāde”, *Ms.C. Maksims Sokolovs* par darbu kopu “Sarežģīto materiālu datormodelēšana elektrokatalīzei”, un *Ph.D. Kārlis Gičevskis* par promocijas darbu “Elastīgas elektroapgādes risinājumi: modelēšanas metodes un inovatīvas pieejas ilgtspējīgai enerģētikas transformācijai”. ●

Vai ražošana var būt ilgtspējīga?

Elektrum Energoefektivitātes centra materiāls

Decembra sākumā *Elektrum Energoefektivitātes centrs* organizēja vebināru “Ari ražošana var būt ilgtspējīga” uzņēmumu vadītājiem, ražošanas speciālistiem un inovāciju ieviesējiem, kuri vēlas atrast un ieviest ilgtspējīgus risinājumus savā ražošanas jomā.

Vebinārā varēja uzzināt reālus piemērus tam, kā uzņēmumi padara efektīvāku ražošanu un uzlabo vides aizsardzības rādītājus, vienlaikus nezaudējot vai pat kāpinot produktivitāti un peļņas iespējas.

Latvenergo ilgtspējas procesu sakārtošana

Latvenergo šobrīd aktīvi strādā ar ilgtspējas stratēģijas ieviešanu, nefinanšu informācijas sniegšanu pēc jaunajiem standartiem un datu pārvaldības sakārtošanu. Kāpēc tas ir svarīgi un ar ko sākt ne tik lieliem uzņēmumiem, ja tie vēlas strādāt ar ilgtspējas procesu īstenošanu?

“Vis sākas ar atbalstu vadībā. Ja uzņēmuma vadībai ir skaidra vīzija, ka ilgtspēja ir prioritāte, arī darbinieki to jūt un lietas sakārtojas. Uzņēmumam jātiek skaidrībā, ko viņi vēlas un kur sevi saredz,” uzsver AS “*Latvenergo*” Investoru attiecību un ilgtspējas vadītāja **Inese Vilciņa**.

Latvenergo ilgtspējas stratēģijas mērķi vides jomā ir līdz 2030. gadam samazināt tiešās CO₂ emisijas par 47 %, salīdzinot ar 2021. gadu, kā arī līdz 2040. gadam sasniegt klimatneitralitāti elektroenerģijas ražošanā. Citi ilgtspējas stratēģijā nedefinētie vides mērķi paredz nepieļaut nozīmīgu kaitējumu videi gadījumu, samazināt ūdens patēriņu par 65 % uz saražotās enerģijas vienību, salīdzinot ar 2022. gadu, uzlabot ekoloģisko kvalitāti Daugavas baseina upēs.

Pēc ilgtspējas stratēģijas apstiprināšanas *Latvenergo* saņēmis “*Moodys*” klimata mērķu novērtējumu (*Net Zero Assessment*), saņemot vērtējumu NZ-3. “*Moodys*” klimata mērķu vērtējumu var iegūt tikai tie uzņēmumi, kas iesaistās klimata pārmaiņu mazināšanā un izvirza mērķus SEG emisiju samazināšanai. Kāpēc šāds novērtējums ir nepieciešams? “Mūsu ieskatā tā ir ļoti laba atsauce uz trešās puses viedokli, ka mūsu klimata mērķi ir pamatoti. Klimats šobrīd ir ļoti aktuāls temats un par uzņēmumu centieniem klimatneitralitātes sasniegšanās jomā runā gan bankas, gan citas ieinteresētās puses, un mēs to saredzam kā ļoti labu palīgu,” norāda eksperte I. Vilciņa.

Latvenergo pieredzes stāsts par ilgtspēju

Ik gadu *Latvenergo* veic dažādus upju atjaunošanas projektus Daugavas baseinā, sakopjot tās pietekas, atbrīvojot upi no šķēršļiem un atjaunojot nārsta vietas, kurās rudenī nārsto strauta foreles un taimiņi. Pavasarī tiek izgatavotas zivju mākslīgās nārsta ligzdas, tajās nārsto tādas zivis kā raudas, asari un līdakas. “Ši ir mūsu brīvprātīga rīcība un sirdslieta, taču neizpaliek arī ar likumu noteiktās zivju resursu atražošanas programmas,” saka *Latvenergo* Ietekmes uz vidi novērtējuma nodaļas projekta vadītāja **Anna Lankovska**.

Ikgadējā summa zivju resursu atjaunošanas programmā ir vairāk nekā 1,2 miljoni eiro. Daugavā tiek ielaisti vismaz 6 300 000 dažādu sugu zivju mazuļu un kāpuru. Šie visi procesi ir tiešā veidā saistīti ar ilgtspējas nodrošināšanu. Ar ūdeni saražotā enerģija ir viena no lētākajām elektroenerģijām, un HES ūdenskrātuves ir nodrošinājums elektroenerģijas krīzes gadījumā, taču, ņemot no upes, kaut kas tai ir jādod arī pretī. “Videi draudzīga rīcība ir mūsu prioritāte un mērķis. Tā ir iespēja stāstīt par ilgtspēju, sarežģītas Eiropas politikas pārvēršot cilvēcīgā valodā,” apliecina A. Lankovska.

“Getliņi EKO” pieredzes stāsts par virzību uz ilgtspēju un energoefektivitāti

Sadzīves atkritumi nav nekas ilgtspējīgs, tāpēc “Getliņi EKO” mērķis ir mazināt sadzīves atkritumu daudzumu. Vidēji gadā uz Getliņiem tiek atvesti 390 līdz 400 tūkstoši tonnu sadzīves atkritumu, informē “Getliņi EKO” ilgtspējas vadītāja **Inese Avota**.

Bioloģiskajiem atkritumiem sadaloties, dabiskā veidā rodas metāna gāze, taču tā ir kaitīga apkārtējai videi, jo veicina siltumnīcas efekta veidošanos. “Viens no uzdevumiem ir savākt šo metāna gāzi. Tā kā poligons ir liels un šīs gāzes ir daudz, tika nolemts izveidot koģenerācijas staciju, kurā no metāna gāzes tiek iegūta elektrība un siltums.

Lai efektīvi izmantotu siltumu, pirms 13 gadiem izveidojām siltumnīcu, kurā audzē tomātus un gurķus,” pastāsta I. Avota. Kāpēc ir svarīgi šķirot bioloģiskos atkritumus? Tam ir ārkārtīgi liela ietekme, jo palielinās poligona dzīvildze. Lai no atkritumu kalna izgūtu visu gāzi, vajadzīgi 15 gadi, savukārt pārstrādes tuneļos gāzi var iegūt divu mēnešu laikā. “Ja mēs Pierīgā nevēlamies blakus savām mājām jaunu poligonu, tad aicinām šķirot bioloģiskos atkritumus,” mudina I. Avota.

Elektrifikācija kā rīks klimatneitralitātes mērķu sasniegšanai

“Salaspils Siltums” ir siltumenerģijas ražotājs, kas nodrošina arī pārvadi un sadali. “Uzņēmuma ikdiena sastāv no ilgtspējas, un uz to mēs balstām visus lēmumus par attīstību. Vēlamies būt maksimāli videi draudzīgāki un atstāt mazāku ietekmi uz vidi. Daudz esam sasnieguši, un nākošais izaicinājums jeb mērķis ir elektrifikācija,” pastāsta “Salaspils Siltums” Funkcionālā departamenta vadītāja **Ilze Siliņa**.

Lai ieviestu kādu jaunu atjaunīgo vai bezemisiju tehnoloģiju, ir jāizpilda mājasdarbs, un viens no pirmajiem soļiem ir energodatu analīze. “To, ko nevar izmērīt, to nevar uzlabot,” piebilst I. Siliņa. “Mūsu uzņēmumā darbojas attālinātā datu nolasīšanas sistēma gan ražošanas daļā, gan arī pie katra patērētāja, tādējādi varam sekot līdzi patēriņam. Ieviesta arī stingra šķeldas uzskaitē,” apliecina eksperte. Pēc tam, kad ir identificēti iespējamie uzlabojumi, seko energoefektivitātes pasākumi.

“Mūsu gadījumā tā bija siltumtrašu rekonstrukcija, modernāku sūkņu uzstādīšana, un tad sekoja atjaunīgo energoresursu un bezemisiju tehnoloģijas. Desmit gadu laikā esam par 93 % samazinājuši CO₂ emisiju daudzumu. Kopš 2019. gada ~20 % no gada kopējā siltumenerģijas daudzuma tiek saražota ar saules kolektoriem, kā arī sistēma ir papildināta ar 8000 m³ akumulācijas tvertni. Piecus gadus mūsu galvenais fokuss ir neko nededzināt. Cenšamies saprast, ar kādiem papildu digitalizācijas rīkiem varam noturēt esošos efektivitātes rādītājus. Izmantojam elektrifikāciju kā rīku, lai sasniegtu savus mērķus, jo mūsu šī brīža sistēma ir sakārtota un efektīva. Lai sasniegtu kopējos valsts klimata mērķus blīvi apdzīvotās teritorijās, lielisks risinājums ir centralizētā siltumapgāde”, norāda eksperte I. Siliņa.

Modernās dzesēšanas sistēmas — no inovācijas līdz realitātei

Pārtikas ražošanas uzņēmumiem, tāpat kā, piemēram, ledus hallēm, dzesēšana ir vitāli nepieciešama visu gadu. Šeit būtiski ir vērst uzmanību uz dzesēšanas vielām, kas tiek izmantotas sistēmās. Agrāk un arī mūsdienās ļoti izplatītas ir sintētiskās dzesēšanas vielas, pastāsta “EKA Baltic” uzņēmuma vadītājs **Juris Pomerancevs**.

Nereti ražošanas uzņēmumos Latvijā joprojām tiek izmantota R404A. “Ja viens kilograms šīs gāzes noplūst gaisā, tas ir līdzvērtīgi četrām tonnām CO₂,” apliecina eksperts. Sintētiskās vielas vēsturiski bija vienkāršāk izmantot, taču pēdējo desmit gadu laikā industrija ir notikušas būtiskas pārmaiņas, un šobrīd liela daļa iekārtu ražotāju izmanto dabiskās dzesēšanas vielas. Visizplatītākās ir amonjaks, CO₂ un propāns. Domājot par vidi, veikti dažādi pētījumi, un 2014. gadā Zviedrijā pārbūvēta Eiropā pirmā simtprocentīga CO₂ ledus halle — šī viela tiek izmantota gan kā aukstumnesējs laukumā, gan kā dzesēšanas viela iekārtā. Viens no tās radišanas mērķiem bija tehnoloģijas komercializācija un iespēja izmantot unikālās CO₂ dzesēšanas vielas īpašības, kas ir siltuma atgūšana un energoefektīvā darbība. Svarīgs uzdevums bija panākt, lai ledus halle ir pilnībā autonoma no citiem siltuma avotiem. Rezultātā objektā samazināts kopējais elektroenerģijas patēriņš par vismaz 50 %. “Un papildus tam siltumenerģijas vajadzības tiek pilnībā nosegtas,” apliecina J. Pomerancevs.

Kas ir ilgtspējīgas apgaismojuma vadības sistēmas?

Apgaismojums ir viens no pamatveidiem, kā būtiski samazināt enerģijas patēriņu ražošanas uzņēmumos, tai pat laikā tas nav vienīgais ieguvums no gudras un ilgtspējīgas apgaismojuma vadības, uzsver SIA “Lucidus” SMART nodaļas vadītājs **Krišjānis Vidušs**. Profesionāli veidotam, energoefektīvam un labi pārvaldītam apgaismojumam ir daudz priekšrocību.

Pirmkārt, nodrošinot pareizu apgaismojuma intensitāti konkrētiem ražošanas mērķiem, tas ne tikai uzlabo darba vidi, lai uzņēmuma darbiniekiem ir ne tikai patīkami un ērti strādāt, bet arī palielina ražošanas procesa efektivitāti, proti, novēršot nepietiekama apgaismojuma radītos traucēkļus precīzai darba veikšanai.

Otrkārt, automatizējot ražošanas uzņēmuma apgaismojumu un izmantojot viedās apgaismojuma vadības sistēmas, ražošanas uzņēmumi var panākt nopietnus uzlabojumus energoefektivitātes jomā, proti, iegūt nepieciešamos datus par ražošanas ēkas apgaismojuma sistēmas enerģijas patēriņu un iespējām to samazināt.

Treškārt, ar mobilās lietotnes starpniecību viedās apgaismojuma vadības sistēmas piedāvā no sava telefona attālināti vadīt un kontrolēt elektroenerģijas patēriņu. Noslēgumā eksperts uzsver, ka tikai kvalitatīvi veidotā un gudri vadītā apgaismojumā uzņēmums var palielināt ražošanas darbinieku darba efektivitāti un kvalitatīvāku darbu izpildi, tādējādi samazinot kļūdišanās risku un krietni palielinot produktivitāti. ●

Izglītojoši Elektrum bezmaksas pasākumi ceļā uz ilgtspēju

Elektrum rīkotie bezmaksas vebināri ir pieejami ikvienam interesēsantam. Šī vebināra video ierakstu ar ekspertu prezentācijām aicinām skatīt, noskanējot QR kodu!

Vebināra video ieraksts QR linkā

